

AİLE EĞİTİMİ

2017

Ailelerin farklı özellikleri olan çocukları olduğunu ilk öğrendiklerinde yaşadıkları duygular çok karmaşık duygulardır. Her ailenin kendine özgülüğünden, farklı kişilik özellikleri ve sosyal destek örüntüleri olduğundan yola çıkılarak, ailelerin yaşadıklarının da hem benzerlikler hem de farklılıklar gösterdiği düşünülebilir.

- Farklı özürleri olan çocuklara karşı ebeveynsel tepkiler aynı olmamasına rağmen, benzerdir
- Normal dışı bîr çocuğa sahip olmak değişik şekilde ebeveynleri etkiler.

➤ Ebeveyn tepkileri çeşitten çok derecede farklıdır.

Bazı ailelerde özürlü bir çocuğa sahip olmak son derece önemli bir trajedidir.

Diğer ailelerde bu problem olarak düşünülmez.

Fakat ebeveynlerin çoğunun bu özürlerle ilgili deneyimleri' yoktur ve çoğunlukla onlarla nasıl ilgilenileceğini bilmezler.

- Bütün ebeveynler önceden saptanan bir tarifeye göre tepki göstermezler.
- Bu devreler akışkan olarak düşünölmelidir.
- Bazı ebeveynler acı ve kızgınlık ötesinde ilerlemeyebilirler, diğeri inkarı yaşamayabilirler.

➤ Aynı zamanda ebeveynlerin bu devrelerden birlikte geçmeleri gerekmez.

Her ebeveyn kendi yolunda tepki gösterir.

Örneğin; eşlerden biri kendini tümüyle çocuğa adarken, diğer eş tüm ilgisini işine vererek sorumluluktan kaçabilir.

➤ Anne babalara doğru bilgi verilerek uygun bir yaklaşımla iletişim kurulduğunda, ailenin bu beklemedikleri ve hazır olmadıkları duruma uyum sağlamada çok olumlu bir başlangıç yaptıkları düşünülmektedir.

Bu ilk etkileşime bağılı olarak anne-baba kızgınlık, yalnızlık ve çaresizlik duygularını yoğunlukla ve sürekli yaşayabilir, yada kendini ve çocuğunu geliştirme yönünde daha güdüleyici ve destekleyici bir yaklaşımla, gelişim sürecine olumlu bir başlangıç sağlayabilir .

Bu ilk etkileşim aslında, anne babanın çocuğa karşı temel tutumlarının oluşmasında da çok önemli bir temel taşıdır.

EBEVEYN TEPKİLERİNİN EVRELERİ

BİRİNCİ EVRE

ŞOK

İNKAR

ACI VE DEPROSYON

BİRİNCİ EVRE

(ŞOK, İNKAR, ACI ve DEPRESYON)

Şok : Özürlü çocukların ailelerinin çoğu çaresizlik ve aşırı ağlamayla karakterize edilen bir davranış süreci ve çok kuvvetli bir şok yaşarlar.

BİRİNCİ EVRE

(ŞOK, İNKAR, ACI ve DEPRESYON)

İnkâr: Bazı ebeveynler çocuğun özürlü olduğu gerçeğinden kaçmaya çalışır ve özü görmezden gelebilirler.

BİRİNCİ EVRE

(ŞOK, İNKAR, ACI ve DEPRESYON)

İnkâr: Müdafaa edici bir tavır olan inkar cevap verilemeyen «bizim çocuğumuz ne olacak» sorusuna ve özrün getirdiği ek sorumluluklarla başa çıkmadaki şüpheler gibi bilinmeyenden korkma nedeniyle gösterilmiş olabilir. Bu devrede uzmanların destekleyici, duyarlı ve kabul edici bir tutum içinde olmaları gerekir.

BİRİNCİ EVRE

(ŞOK, İNKAR, ACI ve DEPRESYON)

İnkâr:İnkâr çeşitli şekillerde görülebilir.

İlk önce ebeveynler özrün derecesinin doğruluğunu kabul etmeyerek, yetersizlik gerçeğini ret ederler.

BİRİNCİ EVRE

(ŞOK, İNKAR, ACI ve DEPRESYON)

İnkâr: İnkâr, aynı zamanda ebeveynin bir ömür boyu sürecektek olan duygusal ve mali sorumluluğu önceden anlamasının bir sonucu olabilir.

Ebeveynler çocuğu bir kuruma yerleştirebilir ve onu unutabilirler. Veya ebeveynlerden bir, genellikle baba evi terk edebilir.

BİRİNCİ EVRE

(ŞOK, İNKAR, ACI ve DEPRESYON)

İnkâr: İnkârın daha anlaşılması güç bir şekli, çocuğun duygusal ihtiyaçları ihmal edilirken, fiziksel ihtiyaçlarının karşılanmasıdır

BİRİNCİ EVRE

(ŞOK, İNKAR, ACI ve DEPRESYON)

Acı ve Depresyon: Ebeveynler Özürlü bir çocuğa sahip olmaktan hayal kırıklığı duyarlar. Bazıları için özür, ideal çocuğun ölümünün sembolüdür, ve sevilen birinin kaybıyla birleşene benzer bir acı tepkisi gösterebilirler. Acı ve depresyon bazı ebeveynlerde yaşamları boyunca yaşanır.

BİRİNCİ EVRE

(ŞOK, İNKAR, ACI ve DEPRESYON)

Acı ve Depresyon: Çoğu insan bütün kötü şeylerin başkalarının başına gelebileceğini sanır. Özürlü bir çocuğun doğumu gibi, bu olaylardan biri onların başına geldiği zaman bu onları depresyona sokar.

BİRİNCİ EVRE

(ŞOK, İNKAR, ACI ve DEPRESYON)

Acı ve Depresyon: Depresyon ie dnk kızgınlıktır. Ebeveynler bu olayı meydana gelmeden nleyebileceklerine inanırlar fakat nleyemedikleri içinde kendilerine kızarlar. Bu da depresyonu arttırır. Uzmanlar ebeveynlere depresyonun normal bir tepki olduğunu sylemelidirler.

EBEVEYNLERİNİN TEPKİLERİNİN EVRELERİ

İKİNCİ EVRE

ÇELİŞKİ

SUÇLULUK DUYGUSU

KIZGINLIK

UTANÇ

İKİNCİ EVRE

(ÇELİŞKİ, SUÇLULUK DUYGUSU, KIZGINLIK, UTANÇ)

Çelişki: Karışık duygular: Sevgi ve kızgınlık duygularının bir arada yaşanmasıdır. Aileler bu duygu ile ya kendilerini özürlü çocuklarına tam adarlar ya da reddederler. Özürlü çocuk gerçeğini kabul etmeyerek ondan yapabileceğinin fazlasını isterler.

İKİNCİ EVRE

(ÇELİŞKİ, SUÇLULUK DUYGUSU, KIZGINLIK, UTANÇ)

Suçluluk Duygusu: Suçluluk duygusu özürlü çocukların ebeveynleri için üstesinden gelinecek en zor tepkidir. Ebeveynler çocuklarının özürlü olmasına neden olduklarına veya geçmişteki yanlışları için cezalandırıldıklarına inanabilirler. Suçluluk duygusu «keşke» düşüncesine bağlıdır, «Keşke sigarayı bıraksaydım», «keşke ona daha çok yârdim etseydim» gibi.

İKİNCİ EVRE

(ÇELİŞKİ, SUÇLULUK DUYGUSU, KIZGINLIK, UTANÇ)

Suçluluk Duygusu: Suçluluk duygusu devresi boyunca çocuğun istekleri fazlasıyla karşılanır. Bu evrede ailelerin hislerinin normal ve doğal bir sürecin parçası olarak düşünen ve destekleyen bir çevreye de sahip olmaları gerekir

İKİNCİ EVRE

(ÇELİŞKİ, SUÇLULUK DUYGUSU, KIZGINLIK, UTANÇ)

Kızgınlık: Kızgınlık çeşitli şekilde kendini gösterebilir. Birinci tip «niçin ben» sorusuyla ifade edilir. Tanrıya duyulan bir tepkidir. İkinci tip ise ait olduğu kaynaktan başkasına yönelerek yer değiştirendir. Birine karşı düşmanca his duyma, kişiyi suçlamak için bir sebep bulmak gerekir.

İKİNCİ EVRE

(ÇELİŞKİ, SUÇLULUK DUYGUSU, KIZGINLIK, UTANÇ)

Kızgınlık: Yaşamlarını alt-üst ettiği için özürlü çocuklarına- kızgınlık duyan ebeveynler, bu kızgınlıklarını eş veya diğer çocuklarına yöneltirler.

İKİNCİ EVRE

(ÇELİŞKİ, SUÇLULUK DUYGUSU, KIZGINLIK, UTANÇ)

Utanç ve Sıkıntı: Çoğu ebeveynler çocuklarının başarılarından gurur duyarlar.

Özürlü çocuğun ebeveynleri ise sosyal reddi acımayı ve diğer kişilerin çocuklarıyla alay etmesini beklemeyi öğrenirler.

İKİNCİ EVRE

(ÇELİŞKİ, SUÇLULUK DUYGUSU, KIZGINLIK, UTANÇ)

Utanç ve Sıkıntı: Ebeveynler genellikle çocuklarıyla özdeşleştiklerinden ve onları kendilerinin bir uzantısı olarak gördüklerinden, çocuklarındaki bir kusuru kendilerindeki bir kusur gibi yorumlayabilirler. Bu yüzden, özürlü çocuk, ebeveynlerin öz-saygılarını tehdit eder ve onları hayattaki amaçlarını kökünden değiştirmeye zorlayabilir.

EBEVEYNLERİNİN TEPKİLERİNİN EVRELERİ

ÜÇÜNCÜ EVRE

PAZARLIK ETME

KABUL

UYUM

ÜÇÜNCÜ EVRE

(PAZARLIK ETME,KABUL,UYUM)

Pazarlık: Pazarlık etme uyum sürecindeki evrelerden biridir. Pazarlık etme, ebeveynlerin çocuklarını normal hale getirmesi için Tanrı, doktorlar veya herhangi biriyle pazarlık etmesidir. «**Sen benim çocuğumu iyileştirirsen, ben kendimi dine adayacağım** > > gibi ifadeler kullanırlar.

ÜÇÜNCÜ EVRE

(PAZARLIK ETME,KABUL,UYUM)

Kabul:Aile artık farklı özelliğe sahip bir çocuğu olduğunu ve neler yapabileceğini gerçekçi bir biçimde düşünmeye ve çocuklarıyla daha etkili, verimli bir ilişki düzeyi oluşturmaya çalışır. Tabi bu da aile bireylerinin olumlu yaklaşım ve iletişimiyle yakından ilgilidir. Bazı aileler birbirine destek olurken, bazıları da birbirinden uzaklaşabilirler.

ÜÇÜNCÜ EVRE

(PAZARLIK ETME,KABUL,UYUM)

Kabul: Ebeveynler bu duyguların üstesinden gelerek .Kendileri ve başkalarını kuvvetli ve zayıf yanlarıyla kabul etmeyi öğrenirler.

ÜÇÜNCÜ EVRE

(PAZARLIK ETME,KABUL,UYUM)

Uyum: Uyum birdenbire başlayan ve bir noktada biten bir devre değildir. Uyum, amaçların ve isteklerin yeniden bir sıraya sokulmasını ve değişikliği gerektirir. Bireyin kişilik özellikleri ve tutumlarından etkilenen, yaşam boyu süren bir süreçtir.

Aile Tepkilerini Etkileyen Değişkenler;

- Ailenin büyüklüğü ve kültürel yapısı,
- Anne-babaların kişilik özellikleri, Ailelerin sorunla başa çıkma kapasiteleri,
- Eşlerin birbirlerine ne ölçüde yakın ve destek oldukları, anne-babaların evlilik uyumları

Aile Tepkilerini Etkileyen Değişkenler;

- Dini inanışları,
- Yakın çevrenin ve toplumun özellikleri,
- Aile bireylerinin sosyo ekonomik düzeyleri,
- Doktorların davranışları,
- Çocuğun cinsiyeti, özrünün türü ve derecesi, gibi faktörler etkilemektedir.

Aynı zamanda toplumun ve devletin bu çocuklara ve ailelerine verebildiği hizmetlerle servislerin niteliği ve niceliği de önemli olmaktadır.

- Aldıkları destek hizmetler
- Alınan ilk danışmanlık, ilk bilgiler Ailelere çocuklarının durumuna ilişkin ilk bilgilerin nasıl verildiği, ne gibi şart ve durumlarda ailenin bilgilendirildiği ailenin uyum sürecini belirleyen en önemli nedenlerden biridir.

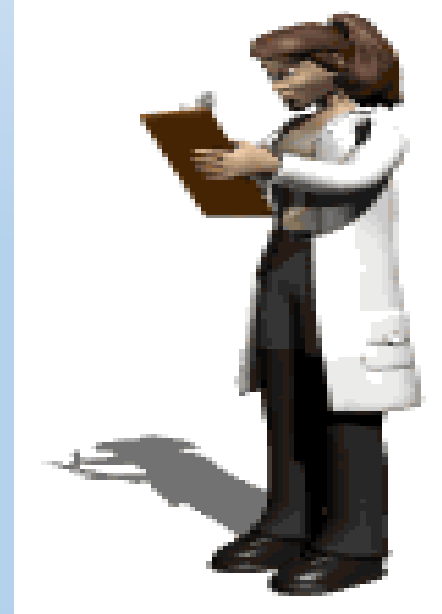

AİLE REHBERLİĞİ

AİLE REHBERLİĞİ

Aile rehberliği: Çocukların gelişimine katkıda bulunabilmeleri amacıyla ailelere yapılan sistemli ve düzenli çalışmalardır.

Aile rehberliği

Psikolojik yardım

Aile eğitimi

Bu alışmalar iki yönlüdür.

- Birincisi ailelere psikolojik yardım yapıp onları rahatlatmak ve zrl çocuklarının kabulüne yardımcı olmaktır.
- İkinçisi ise okul ve yuvada çocuklarına verilen eğitim programları konusunda bilgilendirerek, çocuklarının eğitimine katkıda bulunmalarını sağlamaktır.

Bu eğitim süreci içinde zaman zaman ihtiyaç duyulan yerlerde, gerektiği zaman ve konularda aileler aşağıdaki kimselerden yardım almalıdır. Bu kişiler şunlardır:

- a.Sınıf Öğretimi
- b.Özel eğitim uzmanları,
- c.Danışmanlar,
- d.Psikologlar,
- e.Özür gruplarına, durum ve derecelerine ve problem türlerine göre alanında uzmanlaşmış tıp alanında yetişmiş uzmanlar,
- f.Sosyal hizmet uzmanları,
- g.Gönüllü kuruluşlarda özürlülere hizmet veren dernek ve vakıfların ilgili ve yetkili kimseleri,
- h.Sosyal hizmetleri düzenleyen resmî ve gönüllü kuruluşların yöneticileri,

- ı. Özürlülere iş eğitimi veren resmî ve özel işyerlerini yöneten ve öğreticilik yapanlar,
- i. Uzman hemşireler, terapistler vb. sağlık personeli,
- j. Bu konuya gönül vermiş yayın organlarının yöneticileri, programcıları,
- k. Bu konuda sorunlarını çözebilmiş ana-babalar ve halktan kimseler ve okullarla devamlı ilişki içinde bulunan okul aile birliklerinin başarılı temsilcilerinden yararlanmak suretiyle etkili bir eğitim vermek mümkündür.

NEDEN GEREKLİDİR

Ailelerin çocuklarına iyi bir eğitim verebilmeleri ve ilerideki eğitim-öğretim yaşamında üzerlerine düşen görevleri yerine getirebilmeleri için çocuklarının özü hakkında da bilgi sahibi olmaları gerekir.

- ✓ Ailelerin çocuklarının gelişimlerdeki sorumlulukları kabul etmeleri ve okulda verilen eğitime yardımcı olmaları, istenen amaçlara ulaşabilmek için çok gereklidir. Bu nedenle ailelerin eğitimleri önem kazanmaktadır.

Anne Baba Öğretmen İşbirliğinin Yararları

- Anne baba ve öğretmenler etkili çalışmalar düzenleyebilen güçlü bir ekip oluştururlar. Bu ekibin gerçekleştireceği üretken bir anne baba öğretmen işbirliğinin öğretmenlere sağladığı yararlar olduğu kadar anne babalara ve en önemlisi çocuklara önemli yararlar sağladığı bilinmektedir.

Üretken bir anne baba öğretmen işbirliğinin uzmanlara ve öğretmenlere sağladığı yararlar şöyle sıralanabilir:

- Anne babanın ve çocuğun beklentilerinin, gereksinimlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlar.
- Çocuğun okul dışındaki yaşantısı için önemli olan birçok davranışın belirlenmesinde daha anlamlı veriler elde edilmesine yardımcı olur.
- Etkinlik pekiştireçleri ve sosyal pekiştireçler anne babalar tarafından daha geniş bir alanda kullanılabilir.

- Uygun davranışların hem ev hem de okul ortamlarında pekiştirilmesi için daha fazla olanak sağlar.
- Anne babaların çocuğun davranışlarındaki değişikliklere ilişkin dönütleri, uygulanan programların sürekli değerlendirilerek geliştirilmesine katkı sağlar. Doğal ortamlarda pekiştireçlerin üretilmesi, anne babaların eğitim sürecine katılımlarını kolaylaştırmaktadır.
- Anne babaların eğitim sürecine katılımının sağlanması yasal düzenlemelerin sürekliliğini sağlar.

Aynı duruma anne baba açısından bakıldığında üretken bir anne baba ve öğretmen işbirliğinin, anne babalara sağladığı yararlar şöyle sıralanabilir:

- Öğretmenin amaçlarının ve çocuğun gereksinimlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlar.
- Özel gereksinimi olan bir çocuğun anne babası olarak hak ve sorumlulukları hakkında bilgi edinmelerine yardımcı olur.
- Anne babaya çocuğun okul programı ve bu programa nasıl katılabileceği konusunda bilgi sağlar.
- Okul programlarının olumlu etkilerinin evde de sürdürülmesinin yollarını arar.
- Çocuğun ev yaşamı için uygun olacak işlevsel davranışları öğrenmelerine yardımcı olacak becerileri geliştirir.
- Bugün ve gelecekte çocuğu için önemli kaynaklara ulaşmayı sağlar.

Üretken bir anne baba öğretmen işbirliğinin çocuğa sağladığı yararlar ise şöyle sıralanabilir:

- Çocuğun en önemli iki çevresi arasında tutarlılık sağlanır.
- Çocuğun gelişimi ve öğrenmesi için daha çok fırsat sağlanır.
- Kaynakların ve hizmetlerin daha ulaşılabilir duruma gelmesi sağlanır.

Etkili Anne Baba Öğretmen İşbirliğini Engelleyen Etmenler

- Anne babaları çaresiz kişiler olarak görme,
- uzak ve mesafeli davranma,
- anne babaları psikolojik sorunları olan insanlar olarak görme,
- çocuğun bu durumlarından anne babaları sorumlu tutma,
- anne babaları yetersiz görme,
- anne babalara ilişkin olumsuz beklentiler içinde olma,
- anne babaları çeşitli terimlerle etiketleme eğiliminde olma.

Etkili Anne baba Öğretmen İşbirliğini Engelleyen Etmenlerin Ortadan Kaldırılması

- özel gereksinimi olan çocuğun eğitimine anne babaların daha fazla katılımının sağlanmasından öncelikli olarak üç grubun sorumlu olduğu söylenebilir.
- Bunlar anne babalar,
- Eğitimciler
- Yasal dayanaklardır.

Özel eğitimcilerin anne babalarla etkili çalışabilmeleri üç etmenle ilişkilidir:

- Anne babanın istekli olması,
- Anne babanın katılımının eğitimin etkililiğini arttırması
- Yasal dayanaklar

Yasalarda Aile Eğitimi

- Özel Eğitimde ileri ülkelerden olan Amerika Birleşik Devletlerinde anne babaların engelli çocukların eğitimlerine katılımlarının üç aşamada gerçekleştiği görülmektedir. Yasada yapılan son düzenleme ve alandaki gelişmelere bağlı olarak aile merkezli anne-baba katılımı benimsenmiştir. Bu yasal düzenleme doğrultusunda ailenin çocuklarının eğitim programlarının tüm bölümlerini kapsayacak şekilde söz sahibi olma hakkını sağlamıştır

Yasal Düzenlemeler Yapmak Yeterli mi?

- Tüm bu yasal düzenlemelere ve gelişmelere rağmen özel eğitim alanında ileri ülkelerde engelli çocukların eğitiminde anne baba eğitimi hala en önemli sorun olarak görülmektedir. Aynı sorun benzer Şekilde Türkiye'de de görülmektedir.

Türkiye’de ki Yasal Düzenlemeler

- Türkiye’de 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye dayalı olarak düzenlenen 02.2000 Tarihinde yayımlanan M.E.B. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nin 22.Maddesinde Aile eğitimi, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitiminde sürekliliği olan bir hizmettir. Bu hizmetlere ve özel eğitim sürecinin her boyutuna ailelerin aktif katılımı ve katkısını sağlayacak önlemler alınır. Aile eğitim programları hedef kitlenin özelliklerine göre özel eğitim kurumları, kaynaştırma uygulamaları yapılan okullar ve özel eğitime destek veren kurumlarca hazırlanır ve yürütülür. Bu hizmet gerektiğinde evlerde de sürdürülebilir (MEB.2000)

AİLE REHBERLİĞİ

- Özel eğitime muhtaç çocukların ailelerinin psikolojik danışma hizmetine gereksinimi normallere göre daha belirgindir. Özür türü ve derecesine göre bu durum belirgin farklılık gösterir.

AİLE REHBERLİĞİ

Özel eğitimin tarihçesine baktığımızda bu alandaki çalışmaların ve verilen hizmetlerin uzun yıllar yalnızca özürlü bireylere yönelik olduğu, bu hizmetlerin bir sistem olarak tüm aileyi kapsamadığı görülmektedir.

Özel eğitime gereksinim duyan çocuğun eğitiminde ve gelişiminde doğal eğitimci rolünü üstlenen ana-babalar uzun yıllar göz ardı edilmiş, eğitimde uygulayıcı olmaktan çok, bilgi alıcı olarak rol oynamışlardır.

AİLE REHBERLİĞİ

Oysa özürlü bir çocukla yaşamaya başlayan aile yaşam biçimini, olanaklarını, aile içi ve aile dışı ilişkilerini, duygu ve düşüncelerini bu zoru başarabilme çabasına yoğunlaştırmaktadır.

Bu çabalamada ailenin hem kendi iç yapısından, hem yakın akraba ve dost çevresinden hem de toplumun diğer kesimlerinden göreceği anlayış, alabileceği yardım ve destek hizmetleri, zoru başarma yolunda aile için temel dayanak noktalarını oluşturacaktır.

AİLE REHBERLİĞİ

Aile rehberliği ve danışmanlık hizmetlerinde ailelere yardımcı olunabilecek ortak yaklaşımlar şunlardır:

- Farklı özelliği olan çocuk anne ve babalarının yaşadıklarını anlayıp, aktarabilmek. Engelli bir çocuğa sahip tek ailenin kendilerinin olmadığını göstererek, aynı duyguyu yaşayan pek çok ailenin varlığından söz etmek.
- Özürlü çocuğu olan ailelerin karşılaştıkları sorunları belirleyebilmek.
- Engelli bir çocuğa sahip oldukları gerçeğini kabul etmelerinde yardımcı olmak.

AİLE REHBERLİĞİ

Aile rehberliği ve danışmanlık hizmetlerinde ailelere yardımcı olunabilecek ortak yaklaşımlar şunlardır:

- Başkaları ile paylaşamadıkları duygusal problemlerini paylaşmak.
- Engelli bir çocuğa sahip oldukları için kendilerini suçlu hissetmeleri ve bunun kendi günahları sonucu olduğu karmaşasının çözümüne yardımcı olmak.
- Özürlü çocukları ile nasıl ilişki kuracakları, nasıl sürdürebilecekleri,

AİLE REHBERLİĞİ

Aile rehberliği ve danışmanlık hizmetlerinde ailelere yardımcı olunabilecek ortak yaklaşımlar şunlardır:

- Çocuğun gelişim özelliklerine yönelik (bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal, kişilik, cinsel) aileleri bilgilendirmek.
- Aile ortamında yaşayan bireylerin birbirlerine ve engelli çocuğa karşı tutum ve davranışlarına ışık tutmak.
- Çevre-Aile ve çevre-çocuk iletişiminde ortaya çıkan sorunları aydınlatmak ve yol göstermek.

AİLE REHBERLİĞİ

Aile rehberliği ve danışmanlık hizmetlerinde ailelere yardımcı olunabilecek ortak yaklaşımlar şunlardır:

- Çocuğun evde eğitimi, okulda aldığı eğitim hakkında aileleri bilgilendirmek.
- Çocuklarının yakın akraba, komşu çocukları ve okuldaki sınıf ve okul arkadaşları ile nasıl ilişki kurup devam ettirecekleri ve özel konularda yeterli bilgi kazanmaları, bilgileri davranış ve sağlıklı tavırlara dönüştürecek şekil ve düzeyde eğitim verebilmek.

AİLE REHBERLİĞİ

Aile rehberliği ve danışmanlık hizmetlerinde ailelere yardımcı olunabilecek ortak yaklaşımlar şunlardır:

- Aileler çocuğun özürünü kabul etmeme davranışı neticesinde psikolojik danışman ile iş birliği yapmaktan kaçınma eğilimindedirler.
- Özür ne olursa olsun anne-baba çocuğunu sürekli korumakta veya tam tersi ihmal etmektedir.
- Bunun için de aileye erişip sorunları ortaya çıkarma eğitimin en temel özelliğidir.
- Bu sorunlara çözüm bulmak ise, **rehberlik hizmetlerinin** kapsamına girmektedir.

UNUTMAMALİYİZ Kİ!

*Amacımız, acımak değil, tanıyıp
kaynaşmak ve toplumsal
duyarlılığı geliştirmek olmalıdır.*

? ? ?
? ? ?
? ? ?
? ? ?
? ? ?

? ? ?
? ? ?
? ? ?
? ? ?
? ? ?

Aile Eğitimine Başlamadan Önce Neleri Bilmeliyim?

Ailelerin neler yaşadıklarını biliyor muyum ?

Aile Eğitiminde Amacım Ne ?

Eğitimi Kimlere Vereceğim?

Eğitimi Sürecini Nasıl Planlıyorum ?

Aile Eğitimine Başlamadan Önce Neleri Bilmeliyim?

Aile Eğitiminde Amacım Ne ?

- Anne-Babayı Bilgilendirme

*Aile'yi Çocuğun Özü ve Özellikleri Hakkında Bilgilendirme

*Kendileri ve Çocuklarının Yasal Hakları,

*Yararlanacakları Toplumsal Kuruluşlar,

*Çocuğa ve Aileye Sunulacak Eğitim Olanakları,

* Aile ve Çocuğun Görev ve Sorumlulukları,

Aile Eğitiminde Amacım Ne ?

- Anne-Babayı, Anne-Babalık Rollerini Açısından Eğitme

- *Çocuk Yetiştirme Yaklaşımları

- *Çocuğun Engeline Uyum Süreci

- *Aile İçi İlişkilerde Etkili Yöntemler

- *Kendi İletişim Tarzını Ve Duygularını Fark Etme

- * Çocuğu Anlayabilme, Onu Anladığını Anlatabilme

Etkin Dinleme-Empati, Ben Dili-Sen Dili,
Beden Dili, Geribildirim Verme

- *Anne-Babaya, - İstiyorsa - İletişim Tarzlarını Değiştirmesine Yönelik Etkinlikler Önerme

Aile Eğitiminde Amacım Ne ?

Anne-Babayı ocuğuna Öğretici Olarak Eğitme
Çocuğun;
Dil Gelişiminde,
Psiko-Sosyal ve Duygusal Gelişiminde,
Motor Gelişiminde
Bağımsız Yaşam ve Öz bakım Becerilerinde,

Anne-Babanın Nasıl Katkıda Bulunacağına
Yönelik Bilgilendirme,

Örnek Etkinlikler ve Uygulamalar Hazırlama,

Ödevlendirmeler Yoluyla Anne–Babanın Eğitim Sürecinde
Ööretici Olarak Görev Almasını Sağlama

Aile Eğitiminde Amacım Ne ?

Özel Eğitime Muhtaç Bireyin İhmali ve İstismarı

Özürlü çocuğa sahip olan bir aile bununla başa çıkmada desteklenmediğinde ve yalnız bırakıldığında çocuklarını ihmal ve istismar edebilirler.

Yapılan bir araştırmada, zeka geriliği olan çocuğa sahip anne babaların çocuklarını istismar etme potansiyellerinin normal çocukların anne babalarından daha fazla olduğu bulunmuştur.

Anne babaların ilaç ve alkol bağımlılığı, işsizlik, yoksulluk ve evlilikle ilgili sorunları ihmal ve istismarın nedenleri olarak sıralanabilir.

Özel Eğitime Muhtaç Bireyin İhmali ve İstismarı

Çocuk istismarını önlemenin yollarına ilişkin yapılan birçok çalışma sonucunda, anne babaların çeşitli konularda eğitilmelerinin çocuklarını ihmal ve istismar etmelerini önlemede etkili olabileceği ifade edilmektedir.

Çocukların ihmal ve istismarını önlemede temel becerilerin öğretimi önem kazanmaktadır. Bu uygulamada anne babalara çocuğun gelişiminde önemli olabilecek alanlarda ve dil becerileri, giyinme, tuvalet eğitimi gibi konularda öğretme becerileri kazandırılabilir.

Bütün bunların yanında özellikle, basit davranış yönetimi ilkelerinin öğretimi konularına yer verilmelidir.

Aile Eğitimine Başlamadan Önce Neleri Bilmeliyim?

Eğitimi Kimlere Vereceğim?

- Anne-Babaya
 - Tüm Aile Bireylerine
 - Annelerden Oluşan Gruba
 - Babalardan Oluşan Gruba
 - Kardeşlerden Oluşan Gruba
 - Anne- Babalardan Oluşan Gruba
 - Anne- Baba ve Kardeşlerden Oluşan Gruba

Aile Eğitimine Başlamadan Önce Neleri Bilmeliyim?

Eğitimi Sürecini Nasıl Planlıyorum ?

- Süresi;
 - *Belirli bir zaman diliminde bitecek mi, sürececek mi?
- Sıklığı;
 - *Ne kadar bir zaman diliminde tekrarlayacağım?
- Nerede Yapılacağı;
 - *Ne zaman merkezde, ne zaman evlerde veya başka ortamlarda?
- Açık ya da Kapalılığı
 - * Aynı kişilerle mi sürdüreceğim, yeni katılımcı alacak mıyım?
- Hangi Programın ve Kimin Tarafından Uygulanacağı;
 - * Aile eğitiminin tüm aşamalarını uygulayacak mıyım, tüm katılımcılar bu aşamalara katılacak mı ve hangi aşamaları ben yürüteceğim, hangi aşamada programı başkaları yürütecek?

Programın Adı	Aile Eğitimi Programı
Hazırlayan ve Uygulayan	
Prog. Seviyesi	Bu program <u>18-40 yaş</u> arası <u>özürlü çocuk anneleri</u> için hazırlanmıştır.
Uygulama Yeri ve Süresi	
Prog. Amaçları	1. Aileyi aktif olarak çocuğun bireysel eğitim programına katmak. 2. Engelli birey ve ailesinin yaşadıkları problemler ve yardıma ihtiyaç duydukları zamanlarda sorun çözücü işlevlerini geliştirmek. 3. Engelli bireylerin beslenmelerinde ailenin bilgilendirilmesini sağlamak.
Prog. Aşamaları	1. Aile eğitim oturumlarına katılacak ailelerin belirlenmesi 2. Aile eğitim oturumlarının planlanması
Değerlendirme	Aile eğitimi programı uygulanırken yapılacak değerlendirme <u>kriterleri</u> her oturum sonunda uygulamacı tarafından yapılacaktır.
Yöntem ve Teknikler	Sunu (ailelere sözel ileti ile bilgilerin aktarılması), Demonstrasyon ve tartışma Uygulamalı etkinlikler, Ödev verme ve kontrol etme.
Araç-Gereç	Bilgisayar, <u>projeksiyon aleti</u> , ders kitabı, kaynak kişi.
Program	Davranış kontrolü ilkelerinin öğretilmesi(uygulamalı davranış analizi ilkeleri) 1. Oturum: aileler bir davranışı gözlenebilir, ölçülebilir terimlerle tanımlamayı ve davranışı nasıl gözleyeceklerini öğrenirler. 2. Oturum: aileler olumlu davranışları artırmak için olumlu pekiştirmeleri belirlemeyi ve uygulamayı öğrenirler. 3. Oturum: Yardımlar (<u>fizksel yardım</u>, model olma, sözel ipucu)

AİLE EĞİTİMİ

İKİ LİMON FİDANI

Bir bahçıvan aynı ağacın çekirdeklerinden çıkan ve aynı zamanda aynı ağaçtan aşılanmış iki limon fidesi almış. Birisini bahçeye güneş gören bir açıklığa dikmiş. Diğerini de bir saksıya dikip salona koymuş.

Bahçıvan iki limon fidesine de son derece itina ile bakım yapıyormuş. Sularını, gübrelerini zamanında eksiksiz veriyormuş.

Aradan 3 yıl geçmiş bahçedeki fidan büyümüş serpilmiş meyve veren bir ağaç olmuş. Salondaki fidan sağlıklı gibi görünüyormuş ama bodurlaşmış, henüz meyveden de eser yokmuş. Birkaç yıl sonra salondaki fidan da çiçek açmış meyve tutmuş. Meyveler olgunlaştığı zaman bahçıvan iki kardeş fidanın meyvelerini eline almış. Bahçedeki limon ağacının meyvesi iri, sulu ve az çekirdekliymiş. Salondaki limon fidanının meyvesi ise küçük, susuz ve içi çekirdek doluymuş.

Aile Görüşmesi Öncesinde Yapılması Gerekenler

- **Görüşmenin Yapılacağı Ortamın Belirlenmesi** : En uygun ortam kendi sınıfınızdır.
- **Görüşmenin Amaçlarının Belirlenmesi** : Amaçlar önceden belirlenip hazırlıklar ona göre yapılmalıdır. Amacımızı görüşme öncesi ailelere bildirmemizin faydası vardır.

- Çocukların Kişisel Dosyalarının Gözden Geçirilmesi :
Yıl içerisinde belirlediğiniz hedefleri ve çocukların gelişim düzeyini ailelere iletmelisiniz.

Görüşme Sırasında Yapılması Gerekenler

- Görüşmeye Çocukların Olumlu Yanlarını İfade Ederek Başlanması : Sözlerinize çocuğun ilgilerini ve çocukla ilgili özel olduğunu düşündüğünüz olumlu yanları ifade ederek başlamalısınız.

- Çocuğun Performansını Ailenin Anlayacağı Bir Dille İfade Edilmesi
- Ailenin İlgilendiği ve Önem Verdiği Konuların Dikkate Alınması : Her ailenin kendi özelliklerini, eğitim düzeyini, yaşam koşullarını ve kültürel farklılıklarını dikkate almalısınız.

- Ailenin Görüşlerinin Alınması : Çocuğunuzun bu yıl okulda ne gibi kazanımları olmasını istersiniz ?

Siz bu konuda bana neler önerirsiniz?

Bu konuda siz evde neler yapıyorsunuz?

Engelli Çocuklara Yönelik Hazırlanan Aile Eğitimi Programları

• I. Ev Merkezli Aile Eğitimi Programları

- Ailenin evde eğitilmesi, evin verimli bir eğitim ortamı haline getirilmesinde avantajlı bir desenleme olarak görülmektedir. Evde uygulanan programlar, bir uzman ya da danışman tarafından, ailelerin ve çocuğun ev ortamındaki gereksinimlerinin belirlenmesinden sonra desenlenmektedir.

Portage Aile Eğt. Programı

- Aileyi evde eğitmek amacıyla desenlenmiş ve yaygın olarak kullanılan programlardan biri Portage Aile Eğitimi Programı'dır. Bu program 1970'li yılların başında, engelli çocukların okul öncesi eğitimine yardımcı olmak amacıyla geliştirilmiştir. Bu program dil, kavram, öz-bakım, motor ve sosyal gelişim alanlarına yönelik 450 becerinin kazandırılmasını hedeflemektedir.

Küçük Adımlar Aile Eğt.Prog.

- Türkiye’de yaygın olarak kullanılan program ise “Küçük Adımlar Gelişimsel Yetersizliği Olan Çocuklara Yönelik Erken Eğitim Programı” dır. Bu Program Avustralya’da gelişimsel gerilik gösteren çocukların aileleri tarafından kullanılmak üzere geliştirilmiş ve Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Programı öğretim üyelerinin ortak çalışması olarak Türkçe’ye uyarlanmıştır.

II .Okul Merkezli Aile Eğitimi Programları

- Anne babalar okulda ya da merkezde öğrendikleri bilgileri evde uygulamasını gerektiren bu tür programlar, genellikle ailelerin grup olarak eğitimine olanak tanınması yönüyle ekonomiktir. Okulda ya da merkezde düzenlenen programlar konferanslar, çalışma toplantıları, ev ödevleri ve evdeki uygulamaların gruba aktarılması biçimlerinde yürütölmektedir.

III.Ev-Okul Merkezli Eğitim Programları

- Ev-Okul programlarının, ailelerin okuldaki etkinliklerini izlemelerine olanak vermesi, ailenin öğretmen eğitiminden geçmelerini sağlaması, çocuklarıyla yaptıkları çalışmaların uzmanlar tarafından evde izlenmesi ve danışmanlık hizmeti alımlarını sağlaması gibi nedenlerle, gerek çocuk gerekse aile açısından daha avantajlı olduğu ileri sürölmektedir.

Aile Eğitiminde Neden Davranışçı Yaklaşım Benimsenmektedir?

- Aile eğitiminde benimsenen psikolojik yaklaşımlara göre çalışmalar farklılıklar göstermekte ve bu doğrultuda planlanmaktadır. Günümüzde engelli çocukların Aile Eğitiminde davranışsal yaklaşım yaygın olarak kullanılmaktadır. Davranışsal yaklaşımın aile eğitiminde kullanılmasının nedenleri;

Öğretici Olarak Anne - Babalar

- Tüm anne babalar doğumdan itibaren çocuklarının birçok beceriyi öğrenmesinden sorumludurlar.
- Diğer çocuklar bu becerileri anne babalarından kolaylıkla öğrenebilirken, özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar sistematik öğretim uygulamaları olmaksızın öğrenememektedirler.
- Bu nedenle anne babaların öğretici olarak yetiştirilmesi gündeme gelmektedir.

- Bazı özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar için evlerinde her gün rutin olarak yerine getirmek durumunda oldukları önemli becerilerin öğretiminde, yeterli uygulama olanağı ve uygun dönüt sağlanamayabilir.
- Birçok anne baba, çocuklarının ihtiyacı olan özbakım ve günlük yaşam becerisi öğretmek ya da çocukların okulda öğrendiğı akademik becerileri destekleyici çalışmalar yaparlar.
- Ancak yine de anne babaların çocuklarına öğreticilik rolü alıp almayacaklarına ilişkin farklı görüşler bulunmaktadır.
- Bazı uzmanlar ve öğretmenler “anne babalar çocuklarına öğretici olmamalı” fikrini savunmakta;
- Bazıları ise, “anne babalar çocukları için etkili öğretmenler olarak hizmet verebilirler” görüşünü savunmaktadırlar.
- Eğitime anne baba katılımına ilişkin birçok araştırma anne babaların evde çocuklarına başarılı olarak öğretebildiklerini göstermektedir.

Çocuklarına öğretici olmak isteyen anne babalara ise izleyen dört öneri sunulmaktadır:

- (1) Öğretim oturumları için her gün bir miktar zaman ayırın,
 - (2) Oturumları 5-10 dk'lık oturumlar biçiminde düzenleyin, bu 30-40 dk'lık oturumlardan daha etkili olabilir,
 - (3) Çocuğa tutarlı davranın,
 - (4) Çocukla yaptığınız çalışmalarını mutlaka kaydedin.
- Bu çalışmalar, hem anne baba hem de evin özel eğitime katılımı anlamına geleceğinden oldukça olumlu görünmektedir.
 - Bütün bunlara rağmen her anne baba, çocuk için çok gerekli olan beceriler dışında çocuklarına öğretici olmak istemeyebilir.
 - Eğer isteksizlik ve sıralanan durumlar söz konusuysa anne babaların, ev öğretimi uygulamasına ve evde çocuklarına öğretici olmalarına ilişkin çalışmalara katılımları konusunda zorlamak doğru olmayacaktır:

Anne Baba Eğitimi ve Destek Grupları

- Günümüz için hiç de yeni olmayan anne baba eğitimine ilişkin eğitim programlarının geçmişi 1800'l yıllara değin uzanır.
- Günümüzde zel eğitime ihtiyaı olan çocuğun eğitiminde anne babaların daha fazla katılımının bir sonucu olarak, anne babalara yönelik pek çok amaca hizmet edebilecek anne baba eğitimi programları düzenlenebilmektedir.
- Bu programlar, anne babalara okulun yeni politikalarına, ğretim araçlarının evde kullanımına ilişkin bilgi veren tek oturumluk programlardan ya da bireyselleştirilmiş eğitim planlarının hazırlanması ve ocuk davranışlarının yönetimi gibi çok oturumlu ve farklı amaçlara dönük programlardan oluşabilir.

Temelde ve yaygın olarak üç amaca dönük anne baba grupları oluşturulabilmektedir:

1. Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğun artan ihtiyaçlarıyla başa çıkmasında anne babalara yardımcı olacak önerilerin ve bilgilerin sunulması
 2. Anne babaların birbirleriyle paylaşımları için tartışma grupları oluşturulması.
 3. Çocuğun eğitim programında ortaya çıkacak değişiklikler konusunda anne babaların bilgilendirilmesi.
- Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların anne babaları ve aileleriyle en uygun çalışmanın nasıl yapılacağını açıklayan ve anne babalarla çalışmada gerçekten etkili olabilecek tek bir yaklaşım ya da tek bir teknikten söz etmek mümkün değildir.

Anne Baba ve Aileleriyle Yapılacak alışmalar İçin neriler

- Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların anne babaları ve aileleriyle en uygun çalışmanın nasıl yapılacağını açıklayan ve anne babalarla çalışmada gerçekten etkili olabilecek tek bir yaklaşım ya da tek bir teknikten söz etmek mümkün değildir.

- Buna karşın anne baba ve ailelerle yapılacak çalışmalarda öğretmenlere bazı önerilerde bulunulabilir:
- Çocuğun ihtiyaçlarını ailesinden daha iyi bildiğinizi sanmayınız.
- Günlük dille ve planlı konuşunuz.
- Özel eğitime ihtiyacı olan ocuk anne babaları hakkında yapılan genellemelere izin vermeyiniz.
- Anne babalara karşı korkutucu ya da savunmacı olmayınız.
- ocuk için öncelikli konulara yer veriniz.
- Anne babaların iyimser olabilme çabalarında onlara yardımcı olunuz.
- Bir an önce bir şeyler ile başlayınız. Ne kadar erken başlanırsa o kadar yol alınacaktır.
- “Bilmiyorum” demekten korkmayınız.

Günümüzde ve Gelecekte Aile ve Anne Babalarla Çalışmalar

- Özel eğitimciler ve özel eğitime ihtiyacı olan çocuk aileleri, birlikte çalışmalarının daha etkili yollarının neler olabileceği konusunda arayış içindedirler.
- Günümüzde tüm Dünyada kabul edilen “anne babaların çocuklarının ilk ve sürekli öğretmenleri olduğu” görüşünden hareketle üzerinde durulan konular, anne babaların çocuklarının eğitimlerine etkin katılımlarının sağlanmasında yoğunlaşmaktadır.
- Anne baba katılımını etkileyen birçok nedenden söz edilmektedir.
- Bunlardan en önemlisi toplumun demografik özelliklerinde oluşan değişimlerdir.
- Özellikle hem annenin hem de babanın iş yaşamına katılması ve tüm gün çalışmak durumunda olmaları, boşanmış olmaları, ayrı yaşıyor olmaları, ailelerin farklı kültürel ve etnik gruplardan gelmeleri farklı katılım biçimlerini ortaya çıkarmaktadır.

Aile eğitimi programlarının gelecekteki yönü; anne babalara yasal haklarıyla ilgili bilgi, eğitim programı, davranış kontrolü, finansal planlama yeterlikleri kazandırma, stresle başa çıkma, topluma açık hizmetlerden yararlanma, eğlence ve rahatlama için etkinliklere katılmalarına yöneliktir.

Bunlarla birlikte son yıllarda birçok anne babanın en önemli ihtiyacı çocuklarının belirli zamanlarda aile dışından birileri tarafından bakılması ya da onlarla ilgilenilmesi, böylece kendilerine biraz da olsa zaman kalması ve nefes almalarıdır.

Bu amaçla birçok ülkede gönüllü hizmetlerin organize edildiği görülmektedir.

Özetle anne babalar ve aileler çocuğun yaşamındaki en önemli kişilerdir.

Bunun yanı sıra anne babalar özel eğitime ihtiyacı olan çocukların eğitiminde iyi öğretmenler olarak çok önemli bir yere sahip olacaktır.

Gelecekte özel eğitim ve destek hizmetlerin daha etkili duruma gelmesi öğretmenler, anne babalar ve ailelerin birlikte çalışmaları ile mümkün olabilecektir.

BU SUNUNUN HAZIRLANMASINDA VE ANLATIMINDA
EMEĞİ GEÇEN HERKESE

TEŞEKKÜR EDERİZ

